

УДК 338 (477)

DOI 10.33244/2617-5932.3.2019.118-123

М. О. Лепеха,
ORCID ID 0000-0003-2693-6504;
М. М. Смоляр,
студентка V курсу,
Університет ДФС України,
ORCID ID 0000-0002-3890-1125

ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Митна політика є основним важелем регулювання зовнішньої торгівлі і захисту національних інтересів держави. Метою статті є дослідження сучасного стану митної політики України та висвітлення її основних проблемних питань і напрямів удосконалення. Розглянуто функції митної політики. Здійснено аналіз індикативних показників надходжень митних платежів до Державного бюджету України. Висвітлено основні проблеми митної політики України і, відповідно, запропоновано напрями її удосконалення. Визначено, що митна політика на сучасному етапі здійснює вплив на економічне зростання держави і на можливості діяльності та розвитку суб'єктів господарювання.

Ключові слова: митна політика, зовнішньоекономічна діяльність держави, митний тариф, митні платежі, Державний бюджет України.

М. А. Лепеха, М. Н. Смоляр. Осуществление таможенной политики в Украине на современном этапе

Таможенная политика является главным рычагом регуляции внешней торговли и защиты национальных интересов государства. Целью статьи является исследование современного состояния таможенной политики Украины и освещения ее главных проблемных вопросов и направлений совершенствования. Рассмотрены функции таможенной политики. Осуществлен анализ индикативных показателей поступлений таможенных платежей в Государственный бюджет Украины. Отражены основные проблемы таможенной политики Украины и, соответственно, предложены направления ее усовершенствования. Определено, что таможенная политика на современном этапе осуществляет влияние на экономический рост государства и на возможности деятельности и развития субъектов ведения хозяйства.

Ключевые слова: таможенная политика, внешнеэкономическая деятельность государства, таможенный тариф, таможенные платежи, Государственный бюджет Украины.

Мета цієї статті полягає в дослідженні сучасного стану митної політики держави, висвітленні її основних проблемних питань та напрямів удосконалення.

Постановка проблеми. Ключовим елементом сучасного етапу вітчизняної економіки є ефективне здійснення зовнішньоекономічної діяльності, що передбачає налагодження

зв'язків міжнародного співробітництва між державами і вихід на світові ринки конкурентоспроможних господарюючих суб'єктів. Зовнішньоекономічна діяльність на пряму пов'язана із митною політикою, яка є основним важелем здійснення регулювання зовнішньої торгівлі і захисту національних інтересів у цій сфері.

Митна політика являє собою ефективний інструмент забезпечення економічних державних інтересів. Її основні завдання, характер, механізм та особливості здійснення здебільшого визначаються стратегічними державними цілями для розбудови конкретної вітчизняної економіки. Глобалізація та інтеграція світової економіки на сучасному етапі вимагає певних змін у векторі митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, тому, на нашу думку, ця тема є актуальною для дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання реалізації митної політики держави на сучасному етапі досліджувалося такими науковцями: І. Бережнюк, І. Бондаренко, Г. Бобрижна, А. Войцещук, Є. Гармаш, Л. Івашова, Т. Крушельницька, А. Крисоватий, А. Луцик, В. Мартинюк, А. Мазур, В. Науменко, П. Пісний, Ю. Петруня, П. Пашко, Д. Скрябіна, Т. Тоцька, С. Терещенко, В. Ченцов тощо.

Незважаючи на ґрунтовні дослідження зазначених авторів, питання здійснення митної політики в Україні на сучасному етапі та оцінка її ролі у наповненні бюджету потребують подальшого наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Митна політика України являє собою систему принципів і напрямів державної діяльності у сфері здійснення забезпечення власних економічних інтересів і безпеки завдяки митно-тарифних і нетарифних регулюючих заходів зовнішньої торгівлі [1].

Кінцевою метою митної політики, відповідно до її трактування, є система заходів, спрямованих на забезпечення економічної охорони державних кордонів і виконання зовнішньоекономічної програми держави в міжнародному спілкуванні через засоби митного регулювання, тобто державного впливу на сферу митних відносин.

Підґрунтя нормативно-правової бази в процесі здійснення митної політики в Україні становлять Митний кодекс України і Закон України «Про Митний тариф», які являють собою основу подальшого розвитку митної політики.

Здійснення митної політики відбувається завдяки таким функціям [2]:

- економічні – ті ж самі фіскальні, сутність яких полягає в наповненні державної казни;
- регулятивні. Регулятивний вплив здійснюється завдяки митним тарифам (методи непрямої дії), а також обмеженням, заборонам, квотам на експорт і імпорт, ліцензуванням (методи прямої дії). Це регулювання забезпечує стимулювання розвитку вітчизняної економіки; здійснює захист вітчизняного ринку; залучає іноземні інвестиції; сприяє економіко-політичній стабільності в державі;

- захисні – здійснюють забезпечення економічної, санітарної безпеки держави, захист суспільного характеру, здоров'я населення тощо. Система захисту включає юридичні норми, митне оформлення, а також боротьбу із контрабандою.

Ефективний розвиток нашої держави неможливий без ефективного здійснення митної політики, яка є важливим засобом врегулювання зовнішньоекономічної діяльності держави і створює можливість інтеграції до Європейського Союзу, тому проаналізуємо виконання індикативних показників надходжень митних платежів до Державного бюджету України (табл. 1).

Таблиця 1

**Виконання індикативних показників надходжень митних платежів
до Державного бюджету України 2015–2017 років, млн грн**

Період	Назва податку	Фактичні надходження	Відсоток виконання
2015	ПДВ	138 764,30	99,8
	Акцизний податок	22 756,20	112,5
	Ввізне мито	39 881,00	106,6
	Вивізне мито	419,80	171,3
	Усього	201 821,30	102,5
2016	ПДВ	181 453,30	106,0
	Акцизний податок	32 938,90	127,2
	Ввізне мито	20 001,30	103,8
	Вивізне мито	369,70	101,0
	Усього	234 763,20	108,3
2017	ПДВ	250 500,00	113,20
	Акцизний податок	29 700,00	102,70
	Ввізне мито	22 600,00	105,2
	Вивізне мито	643,50	140,20
	Усього	303 443,50	111,70

Джерело: [3].

У таблиці 1 показано, що органами ДФС у цілому забезпечується перевиконання індикативних показників надходження митних платежів до Державного бюджету України.

Незважаючи на суттєве зменшення обсягів імпорту товарної продукції 2015 року (відповідно до даних платіжного балансу України імпорту товарної продукції 2015 року, порівняно з 2014, знизився на 32,6 %), надходження від справляння митних платежів до державної казни були компенсовані істотним збільшенням курсу національної грошової одиниці до долара США (відповідно до даних НБУ середньорічний курс національної грошової одиниці до долара США 2015 року збільшився на 83,8 %). Крім того, на зростання надходжень акцизного податку вплинуло збільшення податкових ставок (на бензин і дизпаливо – на 2 %; на транспортні засоби – від 0,4 до 33 %, введення в дію акцизного податку на вантажні автомобілі й автобуси, збільшення на 54,2 % середньорічного курсу національної грошової одиниці до євро (ставки оподаткування акцизного податку на певні види підакцизної продукції визначаються в євро), а також зростання обсягів імпорту деякої підакцизної продукції.

2016 року на зростання надходжень митних платежів вплинуло як збільшення обсягів імпорту товарної продукції (відповідно до даних платіжного балансу держави імпорту товарної продукції 2016 року, порівняно з 2015 р., збільшився на 4,4 %), так і збільшення курсу національної грошової одиниці до долара США (відповідно до даних НБУ середньорічний курс національної грошової одиниці до долара США 2016 року підвищився на 17 %). Водночас зниження рівня надходжень від ввізного мита 2016 року спричинено відміною з 01.01.2016 додаткового імпортного збору (2015 р. за рахунок цього збору до державної казни надійшло 25 198,3 млн грн). На збільшення рівня надходжень акцизного податку вплинуло збільшення рівня податкових ставок цього податку на пальне

на 13 %, введення в дію 2016 року системи електронного справляння щодо реалізації пального, збільшення на 16,8 % середньорічного курсу національної грошової одиниці до євро, який був вищим, порівняно із врахованим у процесі формування державного бюджету (фактично 28,29 грн/євро; в державному бюджеті – 26,51 грн/євро).

На збільшення рівня від надходжень митних платежів до державної казни 2017 року вплинуло більш швидке фактичне збільшення імпорту товарної продукції (відповідно до даних платіжного балансу держави, порівняно з 2016 р., імпорт товарної продукції збільшився на 25,5 %) порівняно із збільшенням імпорту товарної продукції, врахованим у державному бюджеті на 2017 рік на рівні 10,1 % (за прогнозами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України), збільшення рівня середнього курсу національної грошової одиниці до долара США на 6,2 % 2017 року порівняно з 2016 р.

Загалом за 2015–2017 рр. приріст митних платежів збільшився на 101 622,20 млн грн. Незважаючи на це, упродовж 2015–2017 рр. у митній політиці держави присутні проблеми, які гальмують її реалізацію.

Однією із основних проблем митної політики в нашій державі є відставання вітчизняного митного контролю від сучасних потреб пропускну здатності і міжнародних стандартів контролю за товарною продукцією. Значне збільшення обсягів зовнішньоторговельного обороту і зміцнення цих тенденцій вимагає ефективного та якісного підходу до проведення контролю за міжнародними вантажними потоками. Збільшення товаропотоків спричинило виникнення такої проблеми митного контролю, як значні часові витрати та застарілі механізми здійснення митних процедур.

Також не менш важливими проблемами в контексті реалізації митної політики в Україні є:

- суттєвий вміст товарної продукції, яка переміщується контрабандним шляхом;
- присутність загрозової ситуації з контрабандним перевезенням наркотичних засобів і зброї;
- здійснення правопорушень у сфері інтелектуальної власності;
- здійснення імпорتنих та експортних операцій через офшорні зони.

Враховуючи вищезазнані проблеми, основними напрямками удосконалення митної політики в Україні є:

- удосконалення вітчизняного законодавства у сфері здійснення митної політики держави;
- збільшення рівня захисту національних інтересів країни з одночасним створенням міжнародних вимог та стандартів;
- спрощення митних процедур;
- створення найбільш сприятливого середовища для учасників зовнішньоекономічної діяльності;
- збільшення рівня ефективності виявленню і протидії негативним явищам у сфері здійснення зовнішньої торгівлі.

Висновки. Отже, проаналізувавши певне питання, можемо констатувати, що митна політика на сучасному етапі безпосередньо здійснює вплив на економічне зростання держави і на можливості діяльності, розвиток усіх відповідних господарюючих суб'єктів. При цьому якщо брати до уваги фіскальний аспект, то потрібно зазначити, що основним джерелом стимулювання, забезпечення чи стримування економічного зростання держави є загальний рівень надходжень від митно-податкових платежів до державної казни України,

які упродовж 2015–2017 рр. мали тенденцію до збільшення. Заходи щодо реформування ефективної системи реалізації митної політики регуляторів зовнішньоекономічних відносин мають базуватися на збалансуванні фіскальних потреб держави з інтересами суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Тому в євроінтеграційних умовах ефективне здійснення митної політики України сприятиме: спрощенню доступу до збутових ринків вітчизняної товарної продукції в Європейському Союзі; залученню іноземних інвестицій; покращенню економічного іміджу української держави на світовій арені; швидкому реформуванню національної економіки тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України : від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
2. Осадча Н. В. Цілі, завдання та принципи регуляторної політики в митній сфері / Н. В. Осадча, В. І. Ляшенко // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 1(19). – С. 69–82.
3. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.

REFERENCES

1. Mytnyj kodeks Ukrainy [Customs Code of Ukraine: the law of Ukraine]. – Retrieved from : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
2. Osadcha N. V. (2010) Czili, zavdannya ta pyncypy reguljatornoyi polityky v mytnij cfepi [Purpose, salvation and principles of regulatory politics in the Customs Cfep]. Ekonomichnyj vicnyk Donbacu. – Donbacu Existentialist, 1(19), 69–82 [in Ukrainian].
3. Oficijnyj veb-sajt Derzhavnoyi fiskalnoyi sluzhby Ukrainy [Official website of the State Fiscal Service of Ukraine]. – Retrieved from : <http://sfs.gov.ua>.

M. O. Lepekha, M. N. Smoliar. Implementation of customs policy in Ukraine at the modern stage

Introduction. *Customs policy is an effective tool for securing economic public interests. Its main tasks, the nature, mechanism and peculiarities of implementation are more determined by strategic state objectives for the development of a specific domestic economy. Globalization and integration of the world economy at the present stage requires some changes in the customs regulation of foreign economic activity, therefore, in our opinion, this topic is relevant for the study.*

The purpose of this article is to study the current state of the customs policy of the state, coverage of its main issues and areas of improvement.

Results. *In our country there is a backlog of domestic customs control against the current needs of capacity and international standards for the control of commodity products. A significant increase in the volume of foreign trade turnover and strengthening of these trends requires an effective and qualitative approach to the control of international freight flows. The increase in trade flows caused such a problem of customs control as significant time expenditures and obsolete mechanisms for the implementation of customs procedures.*

Conclusion. *Customs policy at the present stage directly influences the economic growth of the state and the possibility of activity, development of all relevant economic entities. At the same*

time, taking into account the fiscal aspect, it should be noted that the main source of stimulation, maintenance or restraint of economic growth of the state is the general level of revenues from the customs tax payments to the state treasury of Ukraine, which tended to increase during 2015–2017. Therefore, in the European integration, effective implementation of the customs policy of Ukraine will be facilitated by: simplification of access to the domestic markets of domestic commodity products in the European Union; attraction of foreign investments; improvement of the economic image of the Ukrainian state on the world stage; rapid reform of the national economy; etc.

Key words: *customs policy, foreign economic activity of the state, customs tariff, customs payments, State Budget of Ukraine.*

Стаття надійшла до редколегії 14 березня 2019 року